

BESLUT

2021-10-04 Dnr: 21/00042

SAKEN

Rapport, SVT1, 2021-01-03, kl. 19.30, inslag om de hemlösas situation i Budapest; fråga om saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Det strider inte mot kravet på saklighet.

INSLAGET

Inslaget handlade om de hemlösas situation i Budapest. I påannonseringen av inslaget sa programledaren följande.

Nu ska vi till Ungern där den ökande arbetslösheten i coronapandemins spår har lett till att allt fler människor vräks från sina hem, men enligt ungersk lag så är det kriminellt att vara hemlös. Hemlöshet straffas med böter eller till och med fängelse. SVT träffade hemlösa i Ungerns huvudstad Budapest strax före jul.

Därefter sa en reporter och två hemlösa personer, A och B, följande.

(Reporter) – För två år sen kriminaliserades hemlöshet i Ungern. [A] är en av de 15 000 personer i Budapest som bryter mot lagen genom att sakna bostad. Nu under pandemin begår han ytterligare ett brott när han sover på gatan eftersom det råder utgångsförbud mellan klockan åtta på kvällen och fem på morgonen. (A) – Man blir bortjagad av polisen överallt. Vi kan inte sova nånstans. Man får inte vara nånstans längre. [...] (B) – Man får gömma sig. Lägga sig under nån filt, så att man inte blir påkommen. Jag får inte ihop tillräckligt med pengar för en plats på härbärge. Så mycket skänker inte folk.

Reportern berättade att härbärgena i Budapest tog betalt och hade som krav att man var nykter, drogfri och inte bar på några smittsamma sjukdomar. På härbärget "Varma gatan" var det dock gratis att bo och alla var välkomna. Under pandemin hade härbärget däremot blivit noga med att inte släppa in någon med coronaviruset. Nyinkomna isolerades därför första dygnet för att se om de bar på viruset. Det framkom att många andra härbärgen i Budapest under pandemin börjat kräva två negativa coronatest för att släppa in personer och att det kostade över 1000 kronor för att göra testen. På "Varma gatan" blev hemlösa personer insläppta utan att behöva göra de två testen. Därefter sa en reporter följande.

Den "Varma gatan" har liksom de flesta härbärgen tvingats skära ned på antalet bäddar för att minska risken för smittspridning. Samtidigt har behovet av plats blivit större. Allt fler blir vräkta efter att ha förlorat sina jobb under pandemin. I våras stoppade staten vräkningarna, men nu under den andra vågen är de i full gång igen. Enligt frivilligorganisationen "En stad för alla" har antalet hemlösa ökat med en tredjedel sedan coronan bröt ut.

ANMÄLNINGARNA

Anmälarna anför sammanfattningsvis följande.

- Uppgiften om att det enligt ungersk lag är kriminellt att vara hemlös är felaktig. Det finns ingen lag som förbjuder hemlöshet. Däremot är det förbjudet att bosätta sig på allmänna platser, vilket gäller alla, inte bara hemlösa.
- Det är inte sant att många hemlösa inte har råd med härbärgen. Staten täcker den kostnaden och mer därtill.
- Det påstods felaktigt att hemlösheten har ökat kraftigt under coronapandemin på grund av växande arbetslöshet, vilket det inte finns någon data som visar.
- Det nämndes inte att både hemlösheten och arbetslösheten är lägre i Ungern än i Sverige.
- Det nämndes inte att alla som blir arbetslösa och inte hittar jobb på egen hand kan få ett jobb av staten.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television AB (SVT) anser att inslaget överensstämmer med kravet på saklighet och anför i huvudsak följande.

Anmälarnas påpekande att det som uttryckligen står i Ungerns grundlag är att det inte är tillåtet att bosätta sig på allmän plats stämmer. Personer med egna bostäder har dock inget behov av att bosätta sig på allmän plats, men det har däremot hemlösa. Bestämmelsen träffar därför just hemlösa. Formuleringen att det är kriminellt att vara hemlös är en förenklad omskrivning av det slag som ofta används i kortfattade tv-inslag. Den har vid flera tillfällen också använts i internationell press.

Den som i inslaget säger att han inte har råd att betala för en plats på ett härbärge är en intervjuad hemlös man. Han är en tillfällig medverkande. Det som SVT:s reporter nämner kring kostnader och svårigheter att få plats på härbärgen gäller främst om hinder som har uppstått under coronapandemin. Det krävs bland annat dyra coronatester. Det härbärge som besöktes i reportaget var också öppet för alla, utan krav på betalning eller coronatest.

Av inslaget framgick det att det var frivilligorganisationen ”En stad för alla” som uppgivit att antalet hemlösa personer ökat med en tredjedel sedan coronapandemin bröt ut. SVT:s reporter har inte funnit någon offentlig ungersk statistik på området och inte heller fått någon kommentar av representanter för ungerska myndigheter eller regeringen.

Reportaget var ingen jämförelse mellan Ungern och Sverige, vare sig när det gällde arbetslöshet eller hemlöshetsproblematiken. Därför kan SVT inte finna att det var relevant att jämföra statistik.

Det som anmälarna syftar på är troligen det som kallas socialt arbete och som erbjuds arbetslösa efter tre månader. Ersättningen är cirka 1300 svenska kronor i månaden. Kravet är att den arbetslösa ska inställa sig till arbete varje dag. Det innebär bland annat att de inte kan gå på anställningsintervjuer för att få ett reguljärt arbete.

I arbetet med inslaget har redaktionen varit i kontakt med flera representanter för statliga institutioner, men ingen har velat lämna några kommentarer. Det har också varit svårt att få ta del av officiell statistik. Därför har av regeringen oberoende organisationer (NGO:s) varit en viktig hjälp för att kunna kartlägga situationen. En central organisation i sammanhanget är Utcajogász Egyesület (Streetlawyer Association). I samband med arbetet med detta yttrande har SVT åter varit i kontakt med organisationen och bitt dem att kommentera innehållet i inslaget. Organisationens har på eget initiativ bemött anmälarnas invändningar och redovisar källor till uppgifterna. SVT har bifogat skrivelsen till detta yttrande.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska utöva sändningsrätten sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kravet på saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kravet ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

SVT ska före sändning av program så noggrant som omständigheterna medger kontrollera sakuppgifter i programmet (13 § andra stycket i sändningstillståndet).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Enligt granskningsnämndens mening var formuleringen i inslaget om att det enligt ungersk lag är kriminellt att vara hemlös en förenklad beskrivning av den aktuella lagstiftningen. Mot bakgrund av att det i inslaget belystes att påståendet gällde att det inte är tillåtet att sova på gatan anser nämnden att inslaget inte strider mot kravet på saklighet i den delen. Övriga uppgifter som anmälarna kritiserat anser nämnden att SVT visat stöd för genom de handlingar som SVT inkommit med i ärendet. Inslaget strider inte mot kravet på saklighet.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Gunnar Springfeldt, Kristina Åberg, Erik Fichtelius och Sofia Olsson Olsén efter föredragning av Rasmus Gedda.

För granskningsnämnden

Ulrik von Essen

SIGNATURSIDA

Detta dokument har elektroniskt undertecknats av följande
undertecknare:

NAMN:	ULRIK VON ESSEN
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID:	_05fda7a524c692e3a902b875b86eadca47
DATUM & TID:	2021-10-04 08:42:10 +02:00



Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2021-10-04 08:42:17 +02:00
Ref: 20949SE
www.comfact.se



[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)